

JÓDAL KÁLMÁN

Az új művészet mint összekötő kapocs

Gondolatok Szombathy Bálint *B+B* című kötete kapcsán

Cirka ötven évvel ezelőtt egy – amúgy frissen alakult – szabadkai fiatalokból álló csoport gondolt egyet, és hátat fordított a hagyományos képzőművészetnek, hogy az akkoriban világszerte forrongó, alakuló, a múltnak jórészt szintúgy hátat fordító új művészeti irányzatok művelése mellett kötelezze el magát. Bosch+Boschnak nevezték el magukat, mintegy szintézist keresve a Hieronymus Bosch-i festészet és – az akkori Jugoszlávia területén jelenlévő nyugatnémet Bosch cég nevének apropóján – az új kifejezési eszközök között. Mint a kötet megálmodója és szerzője megállapítja, az utóbbi, mármint a nem-hagyományos felé billentve a mérleg nyelvét.

Az írógép, a nyomdatechnika akkori eszköztára, a magnó, a gumipecsét, a fényképezőgép, a kamera, az emberi test lettek (részben) művészi önkifejezésük eszközei. És persze egyesek az irodalmat sem vetették meg, párhuzamosan más médiumokban is alkottak. Továbbá olyan utakat is bejártak, mint a konceptualizmus, a fónikus költészet, az arte povera, a land art és egyébek, a teljesség igénye nélkül felsorolva. Nem hagyható említés nélkül az akkori *Új Symposium* folyóirat sem.

Ladik Katalin, Szombathy Bálint, Kerekes László, Slavko Matković, Csernik Attila, Szalma László, Ante Vukov – az alkotók nevei ma is zömmel ismerősen csengenek, e sorok írója számára is, hisz jó részükhöz személyes ismeretség köt vagy kötött. Ma ugyanis már mindössze hárman vannak az élők sorában.

Ha nem tévedek, munkásságuk definiálására a neoavantgárd mint terminus egyszer sem szerepel a kötetben, számomra mégis egyértelműen a művészeti ágak ezen, legtágabb értelemben vett olvasztótégelyébe sorolható a Bosch+Boschban kifejtett munkásságuk, ha a csoport 1976-os felbomlása után más-más csapásokon indultak is tovább. Mint Szombathy írja, a csoport akkoriban bomlott fel, amikor világszerte a többi művészeti csoportosulás is, mintegy utat engedve a tagok individualizmusának, ami akkoriban már az új Zeitgeist, a posztmodern számára készítette elő a talajt.

Akadtt itt természetesen sok minden: Duchamp-i szempontok alapján történő nem-művészeti urbánus jelek, jelcsoportok művészetté magasztosítása, body art, akcióművészet, intervenciók a térben (vagy például a csupasz papíron), képversek, hogy csak néhányat vessek fel ismét, ezúttal is a teljesség igénye nélkül. Ami viszont egyértelműen leszögezhető: ez a csoport tette fel Szabadkát anno az új művészeti törekvések akkori Ljubljana–Zágráb–Belgrád–Újvidék-tengelyére, és gyorsan megtalálta a hasonló, akkoriban félillegálisban egzisztáló, magyarországi rokon lelkekkel is a kapcsolatot. Kassák Lajos aktivizmusa például nagyban hatott rájuk, és ő akkoriban Magyarországon inkább a túrt alkotók között szerepelt.

A csoportban a magyar volt a közlekedő nyelv, ami az akkori Szabadkán normálisnak számított, ebben a sajátos hangulatú határvárosban akkoriban mindenki beszélt a másik nyelvét. A mintegy kétszáz oldalas, gazdagon illusztrált könyv kétnyelvű. Szombathy Bálintnak a csoport alakulástörténetével és munkásságával elmélyülten foglalkozó, forrásértékű tanulmányán kívül közli a tagok életrajzát, fotóit, szemelvényeket akkori irodalmi munkásságukból. Fekete-fehér és színes képeken láthatjuk viszont képzőművészeti alkotásaikat. Fotók, plakátok elevenítik fel akkori tevékenységüket, kiállításait, szabadtéri költészeti-vizuális akcióikat, megörökítik a tagokat munka közben. Teljes listát találhatunk a Bosch+Bosch csoportos kiállításairól és egyéb megmutatkozási formáiról, valamint az alkotók utóéletéről. Művészi kivitelű, értékes és szemre is szép anyag. Jó kézbe venni. Valamint – hogy végezetül kissé ezoterikusan fogalmazzak – Szabadka légterében ma is valahol ott lebeg az akkori fiatal,

lelkes és nagyot akaró, a művészet és az élet közti határmezsgyét eltörölni vágyó tagok szándékainak, cselekvéseinek energetikai lenyomata. Ha valamiben, ebben holtbiztos vagyok.

Számunk szerzői

- BASTAŠIĆ, Lana** (1986) költő, prózaíró
- BENEDEK Miklós** (1985) költő, újságíró
- FENYVESI Ottó** (1954) költő, prózaíró, szerkesztő
- GYURKOVICS Virág** (1988) újságíró
- JÓDAL Kálmán** (1967) prózaíró
- KARANOVIĆ, Zvonko** (1959) költő, prózaíró
- LADÁNYI István** (1963) szerkesztő, egyetemi tanár
- LEBOVIĆ, Đorđe** (1928–2004) prózaíró, dramaturg
- LOSONCZ Alpár** (1958) filozófus, egyetemi tanár
- LOSONCZ Márk** (1987) filozófus
- MEILLASSOUX, Quentin** (1967) filozófus, egyetemi tanár
- ORCSIK Roland** (1975) költő, prózaíró, szerkesztő, egyetemi tanár
- PISZÁR Ágnes** (1962) könyvtáros, kritikus
- RADICS Viktória** (1960) műfordító, esszéista
- RAJSLI Emese** (1966) műfordító, szerkesztő
- RICZ Géza** (1980) képzőművész
- SIPOS Balázs** (1991) rendező, kritikus, publicista
- SOLAR, Maja** (1980) költő, filozófus
- SUTUS Áron** (1983) közművelődési szakember
- SZOMBATHY Bálint** (1950) képzőművész, performer, művészeti író
- TIŠMA, Slobodan** (1946) író, költő, zenész
- VASAS Tamás** (1989) költő, slammer, rajzoló

A szám megjelenését a Szerb Köztársaság Művelődési és Tájékoztatási Minisztériuma, a Tartományi Művelődésügyi, Tömegtájékoztatási és Vallási Közösségi Titkárság, a Magyar Nemzeti Tanács, Újvidék Város Önkormányzata, a Bethlen Gábor Alap, valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Град Нови Сад

A jelen folyóiratban szereplő tartalmak nem feltétlenül tükrözik a kiadványt támogató Újvidék Város Önkormányzatának hivatalos álláspontját.

HÍD – irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat. – 2020. március. Kiadja a Forum Könyvkiadó Intézet. Igazgató: Virág Gábor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišić u. 1., telefon: 021/457-216; a Híd honlapja: www.hid.rs; e-mail: hid@forumliber.rs – A Szerb Köztársaság Tudományügyi és Technológiai Minisztériuma által tudományosnak (M53) minősített folyóirat. – Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. – Előfizethető az Izdavački zavod Forum 840-905668-94-es számlára (broj modela 97, poziv na broj [odobrenje] 16-80250-742131-00-04-820); előfizetéskor kérjük feltüntetni a Híd nevét. – Előfizetési díj belföldön 1400 dinár. Egyes szám ára 150, kettős szám ára 250 dinár. Külföldre és külföldön egy évre 70 EUR – Készült a Magyar Szó Lapkiadó Kft. nyomdájában, Újvidéken. – YU ISSN 0350-9079

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása

A Matica srpska Könyvtára, Novi Sad

82+3

HÍD : irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat / Főszerkesztő Berényi Emőke. – 1. évf., 1. sz. (1934) – 7. évf., 15. sz. (1940); 9. évf., 1. sz. (1945)–. – Újvidék : Forum Könyvkiadó Intézet, 1934–1940 ; 1945–. – 23 cm

Havonta

ISSN 0350–9079

COBISS.SR-ID 8410114